

ספרי' — אוצר החסידים — ליובאוויטש

שער
שלישי

קובץ
שלשלת האור

היכל
תשיעי

לקוטי שיחות

בתרגום חפשי ללשון הקודש

על פרשיות השבוע, חגים ומועדים

○

מכבוד קדושת

אדמו"ר מנחם מענדל

זצוקללה"ה נבג"מ זי"ע

שניאורסאהן

מליובאוויטש

●

אחרי

(חלק יז — שיחה ג)

יוצא לאור על ידי מערכת

„אוצר החסידים“

ברוקלין, נ.י.

770 איסטערן פארקוויי

שנת חמשת אלפים שבע מאות שמונים ושתים לבריאה

מאה ועשרים שנה להולדת כ"ק אדמו"ר זי"ע

מחזור הראשון של לימוד הלקוטי שיחות

שבוע פרשת אחרי (אה"ק), טז"ב ניסן, ה'תשפ"ב (ב)

LIKKUTEI SICHOT
TARGUM L'LOSHON HAKODESH

Copyright © 2022

by

KEHOT PUBLICATION SOCIETY
770 Eastern Parkway / Brooklyn, New York 11213
(718) 774-4000 / FAX (718) 774-2718
editor@kehot.com / www.kehot.org

All rights reserved. No part of this publication may be reproduced, stored in a retrieval system, or transmitted in any form or by any means, electronic, mechanical, photocopying, recording, or otherwise, without prior permission from the copyright holder.

The Kehot logo is a registered trademark of Merkos L'Inyonei Chinuch.

For dedications of the weekly Sichos, please contact us at: dedications@kehot.com

אחרי ג

בשו"ע⁷: אמר . . אמר סתם חטאתי יצא ידי מצות וידוי.

וצריך להביין: מסתימת הלשון הנ"ל משמע שדי בוידי בלשון "חטאתי" לבדה (מבלי להוסיף "עויתי ופשעתי") עבור כל העבירות, ואפילו על "זדונות" ו"מרדמים"⁸ – ולכאורה: למה היא הוידי ד"חטאתי" (על עבירות בשוגג) וידי מספיק גם על מרדים וזדונות?

ב. אע"פ ש"עיקר הוידי" הוא אמירת "חטאתי", ובה יוצא האדם ידי מצות וידוי – הנה לכתחילה, לשם שלימות מצות הוידי, יש לומר (כמובא לעיל מדברי הרמב"ם) "אנא השם חטאתי עויתי פשעתי לפניך ועשיתי כך וכך והרי נחמתי ובושתי במעשי ולעולם איני חוזר לדבר זה". יתר על כן: בספר המצוות¹⁰ כתב הרמב"ם,

194

א. בנוגע לוידי של הכהן הגדול על השעיר המשתלח, כתיב: "והתודה עליו את כל עונות בני ישראל ואת כל פשעיהם לכל חטאתם". ומזה למד רבי מאיר² שסדר הוידי הוא "כיצד מתודה) עויתי פשעתי וחטאתי". אבל חכמים³ חולקים, דכיון ש"עונות אלו הזדונות", "פשעים אלו המרדמים" ו"חטאתם אלו השגגות", הנה "מאחר שהתודה על הזדונות ועל המרדמים חוזר ומתודה על השגגות (בתמי")⁴; ולכן לדעתם הסדר הוא "חטאתי ועויתי ופשעתי".

ולענין הוידי שמחוייב כל אחד לומר עם התשובה, פסק הרמב"ם⁵: כיצד מתודין אומר אנא השם חטאתי עויתי פשעתי לפניך ועשיתי כך וכך והרי נחמתי ובושתי במעשי ולעולם איני חוזר לדבר זה וזהו עיקרו של וידוי.

אבל להלן בהמשך דבריו⁶ הביא הרמב"ם (לענין הוידי שכל אחד מחוייב לומר ביום הכפורים) "הוידי שנהגו בו כל ישראל אבל אנחנו חטאנו (כולנו) והוא עיקר הוידי". וכן נפסק בטור⁷ וברמ"א⁸, ובלשון רבינו הזקן

(7) שם סעיף ד.

(8) בלח"מ הל' תשובה פ"ב שם כתב שצריך לומר גם עוינו פשענו אלא שהרמב"ם סמך על מה שמפרש לעיל רפ"א*. וראה גם פר"ח או"ח שם סק"ג (בסופו). פרמ"ג שם א"א סק"ה. מנ"ח מצוה שסד.

אבל בשו"ע אדה"ז (וכן בטור ורמ"א שם) מוכרח שכוונתו רק "חטאתי" (שהרי אינו מזכיר כלל עויתי פשעתי בעיקר הוידי). וראה ג"כ כד הקמח ע' וידי מדרו"ל.

(9) אבל להעיר מראב"ע פרשתנו (טז, ל): חטאת שם כלל ע"כ תמצא על השגגה ועל הזדון.
(10) מ"ע עג. וכ"כ בחינוך מצוה שסד. יראים

(* ובפרט שבכו"כ דפוטים וכת"י (נטמנו ב"ספר המדע" לרמב"ם ירושלים תשכ"ד) הגירסא "אבל אנחנו חטאנו כול" (אר: וגומ').

(1) פרשתנו טז, כ.

(2) יומא לו, ב.

(3) הל' תשובה פ"א ה"א.

(4) שם פ"ב ה"ח. ע"פ יומא פז, ב.

(5) או"ח סתר"ז.

(6) שם ס"ג (אבל להעיר משל"ה הובא במג"א

(שם).

בדיבור¹² – לכן גם בוידוי מוכרחים להיות ב' ענינים אלו: א) „עיקר הוידוי” המבטא את עיקר התשובה (ובלשון רבינו הזקן באגרת התשובה¹³: מצות התשובה) – ולזה די באמירת „חטאתי”; ב) שלימות¹⁴ הוידוי, שבה באה לידי ביטוי שלימות¹⁴ התשובה – ולזה נחוצים כל הפרטים הנ”ל שבוידוי.

ג. ולהבין זה יש לבאר תחילה את מחלוקת התנאים¹⁵ בענין „חילוקי כפרה”:

„שאל ר' מתיא בן חרש את ר' אלעזר בן עזרי' ברומי שמעת ארבעה חלוקי כפרה שהיה רבי ישמעאל דורש. אמר שלשה הן ותשובה עם כל אחד ואחד. עבר על עשה ושב אינו זו משם עד שמוחלין לו כו' עבר על לא תעשה ועשה תשובה תשובה תולה ויום הכפורים מכפר כו' עבר על כריתות ומיתות בית דין ועשה תשובה תשובה ויום הכיפורים תולין ויסורי' ממרקין

(12) ועד שרק מצות וידוי נמנה במנין המצות להרמב”ם, כמשנ”ת בארוכה במ”א [לקו”ש נשא תש”נ. חידושים וביאורים בש”ס סי”ח. – נדפס גם בלקו”ב לתניא ח”ב ע’ מב ואילך. ועיי”ש (ולקו”ב ס”ע מא ואילך) שזהו הביאור במ”ש הרמב”ם (שם פ”ב ה”ג) ד, „כל המתודה בדברים ולא גמר בלבו לעזוב ה”ז דומה לטובל ושרץ בידו כו” – כי ע”י דוגמא זו מובן איך שוידוי ענינו ביטוי התשובה שבלב בדיבור, עיי”ש].

(13) פ”א.

(14) להעיר מהמבואר (לקו”ד ח”א נ, סע”א ואילך. סה”מ תש”ד ע’ 30) בענין יתודה בלחש בעת תקיעת שופר.

(15) יומא פו, א. וראה ירושלמי סוף יומא (וש”ג) – בשינוי (כדלקמן בפנים והערה 17). אבות דר”ג פכ”ט, ה. מדרש משלי פ”י. וראה תוספתא יומא פ”ד, ט. מכילתא יתרו כ, ז.

שבתוך הוידוי יש לכלול גם בקשת כפרה („ויבקש כפרה”¹¹).

ונמצא, שבוידוי ישנם ב' ענינים: א) „עיקר הוידוי” (או „מצות הוידוי”), ולזה די באמירת „חטאתי” סתם. ב) שלימות הוידוי, הכוללת כמה פרטים נוספים (כנ”ל).

וב' ענינים עד”ז מצינו בנוגע לכללות מצות התשובה: המצוה דתשובה, וכן שלימות מצות התשובה (כדלקמן סעיף ה' ואילך בארוכה).

וי”ל, שכיון שענין הוידוי (אינו פרט צדדי בענין התשובה, אלא) ענינו הבאת התשובה שבלב לידי גילוי

ס” שסג (בוידוי בעת הבאת חטאת). ובחובת הלבבות שער התשובה רפ”ד ב, גדרתי התשובה: „שיתודה בהם ויבקש המחילה עליהם. ועד”ז בחבור התשובה להמאירי (מאמר א’ פ”ח) בארבעה „תנאי התשובה”. וברס”ג (בס’ האמונות והדעות מ”ה פ”ה) בד’, „עניני התשובה” הזכיר רק „בקשת כפרה” (ולא – וידוי”).

ולהעיר מאגה”ת לאדה”ז פ”א: „לא הזכירו הרמב”ם והסמ”ג כו’ רק הוידוי ובקשת מחילה”**. ובסהמ”צ להצ”צ מצות וידוי ותשובה רפ”א: הוידוי הנק’ בקשת מחילה כדאי’ ברמב”ם פ”א כו”***.

(11) כ”ה בהוצאת קאפת. וכדפוסים לפנינו: ויבקש המחילה.

(* ולא מנה וידוי במנין המצות שלו (ראה ביאור הרי”ף פערלא לטהמ”צ רס”ג פרשה מב).

(**) ב„בקשת מחילה” לכאורה כוונתו רק להרמב”ם (בסהמ”צ) ולא להסמ”ג, שהרי בסמ”ג (מ”ע טז) לא נזכר (בפירושו) בקשת מחילה. וראה שוה”ג שלאחז”.

(***) וצע”ק שהרי ברמב”ם שם לא נזכר „בקשת מחילה”. ואולי הכוונה ל„אנא (השם) שברמב”ם (ועד”ז בסמ”ג) שם. ולהעיר ממנ”ח שם (ע”ד אמירת „אנא השם”).

חילול השם הוא דבר ש„לא יכופר עד ימותו“.

אחת הקושיות²² על פירוש המהר-

כי: (א) מכיון דבמ"ע צריך רק תשובה, הרי זה דתשובה לבד מכפרת הוי חלוקה בפ"ע. וראה גם פסקי הרי"ד שם. (ב) בפרט את"ל דבכל אחד מהחלוקי כפרה צ"ל התשובה באופן אחר (בעבירות חמורות – תשובה חזקה יותר וכו')**, הרי ודאי דזה שבמ"ע תשובה לבד מכפרת הוי חלוקה בפ"ע (מכיון שאינה דומה תשובה זו להתשובה שצ"ל בשאר חלוקי כפרה). (ג) ודוחק קצת – „חלוקי כפרה“ פירושו (לא דברים המכפרים, כ"א) חלוקי העבירות*** בנוגע (לא לעונש שלהם, קרבנם וכו' – כ"א) לכפרתם, שהם ד'.

(22) נוסף ע"ז שרק לפירוש העקידה מודגש בלשון ראב"ע גופא מה הם הג' חלוקים – כי תיכף לאחרי אמרו „ג' הן כו“ מונה הג' חלוקים „עבר על עשה כו' ל"ת כו' כריתות ומיתות ב"ד כו“, ואח"כ מסיים „אבל (המורה על ענין חדש שלפעמים אינו בהמשך להקודמו. וראה גם תוס' יוהכ"פ שם) מי שיש חילול השם בידו כו“;

משא"כ לפירוש המהרש"א נמצא, שג' הן קאי – לא על הבנא שבאה תיכף לאח"ו, כ"א מתחיל מהבנא „עבר על ל"ת כו“ (ומפסיקה ביניהם הבנא „עבר על עשה כו“);

[ואף שגם בירושלמי הלשון – (א) „ג' הם כו“ ולא קאי על הבנא שלאח"ו „עבר על מ"ע כו“ (כנ"ל בפנים והערה 17), (ב) גבי חילול השם „אבל מי שנתחלל בו ש"ש כו“,

הרי שם מפורש „חזון מן התשובה“ ואין מקום לטעות ד„עבר על מ"ע כו“ נכלל בג' הם**;

(** עיין תניא ח"א פ"א: אם שב בתשובה הראוי כו' בשלשה חלוקי כפרה כו'.

(***) וכן משמע בפרש"י שם ד"ה חזוקי כפרה („שחזוקין בכפרתן“). ד"ה א"ל „שיש עבירה שהיא צריכה לזה ואינה צריכה לזה“. אבל ראה הערה 18. (* וכן בתוספתא יומא שכותב „אבל“ בבבא דחילול השם – אין מקום לטעות שלא נכלל בה„חזוקי כפרה“, שהרי מפורש שם „ארבעה חזוקי כפרה“

ומה שמדגיש (בירושלמי ותוספתא שם) „אבל“

כו' אבל מי שיש חילול השם בידו אין כח לא בתשובה לתלות ולא ביום הכיפורים לכפר ולא ביסורין למרק אלא כולן תולין ומיתה ממרקת כו“.

והקשו המפרשים: הרי גם ר' אלעזר בן עזרי' מונה ארבעה חלוקי כפרה, ומהו שאמר „שלשה הן“?

ושני ביאורים יש על שאלה זו:

(א) פירוש המהרש"א¹⁶ (וכן איתא בפירוש בירושלמי¹⁷, כפי שהביא שם), שהתשובה, להיותה נדרשת „עם כל אחד ואחד“, אינה נמנית בין חזוקי הכפרה¹⁸; „חזוקי כפרה“ הם שלשה בלבד: יום הכפורים, יסורים ומיתה.

(ב) פירוש העקידה¹⁹, שב„חלוקי כפרה“ נמנים רק אלה ש„האדם יתכפר בהם בחייו“ (לפי ש„אין המתים נכנסים למנין חלוקי כפרה אלא בעלי תשובה שהם חיים“)²⁰; ולכן אין חילול השם נכלל בחשבון „חלוקי כפרה“²¹, כי

(16) חדא"ג שם. וכ"ה בפסקי הרי"ד יומא שם.

(17) שם „ג' הם חזון מן התשובה“.

(18) כפשוטו לשון הגמרא „ג' הן ותשובה עם כל אחד“, וכפרש"י ד"ה א"ל יומא שם (כמ"ש בחדא"ג שם) – „אבל תשובה אינה מן החלוקין שהיא צריכה לכולן“. וראה שוה"ג הג' להערה 21.

(19) פרשנותו שער סג ד"ה ועתה ראה. הובא בתוספות יוהכ"פ (למהר"ם חביב) יומא שם ד"ה שאל (ושם, שכן מפרש בכס"מ הל' תשובה ספ"א, עיי"ש). וכן מוכח דעת מנורת המאור בהקדמה לנר ה'.

(20) תוספות יוהכ"פ שם.

(21) ואף שתשובה „צריכה לכולן“ (לשון רש"י שם) – מ"מ אפשר למנותה בה„חלוקי כפרה“.

(* ובגמרא כ"כ מוכרח לפרש כן בתוספתא (ומכילתא) שם שמונה ארבעה חזוקי כפרה כו' (גם) עבר על עשה כו'.

„שלשה הן” בא ר' אלעזר בן עזרי' לשלול חילול השם, ובכך הוא מדגיש ומחדש שכפרה היא מחיים דוקא, ואילו לאחרי מיתה, „לא שייכא ביה כפרה”²⁵.

אמנם, גם בתירוץ זה דרוש ביאור: מאחר שגם בחילול השם אין זאת אלא ש„לא יכופר עד ימותו”, אבל ע”י מיתה אכן ישנה (גם אליבא דר' אלעזר בן עזרי') כפרה עבור הנשמה (עכ”פ)²⁶, ו„אין מזכירין לו דבר כו' לענשו על זה ח”ו בעולם הבא”^{26*}, אם כן, סוף־סוף מה הנפק/מ²⁷ (גם לפי פירוש העקידה) בין ר' מתיא בן חרש לר' אלעזר בן עזרי'?

ד. והנה, בתחילת אגרת התשובה כתב רבנו הזקן: „תניא בסוף יומא שלשה חלוקי כפרה הם ותשובה עם כל אחד (ומביא את ג' הבבות) עבר על מצוות עשה כו' עבר על מצוות לא תעשה כו' עבר על כריתות ומיתות בית דין כו'”, ומסיים „עד כאן לשון הברייתא”, מבלי להביא כלל את הבבא העוסקת בחילול השם (ואף מבלי לרמזה ע”י הוספת „וכו'” לאחר הבבא „עבר על כריתות ומיתות בית דין”).

מזה מובן שרבינו הזקן נקט בפ”

ש”א היא: לפי פירושו נמצא, שהשינוי והחידוש בדברי ראב”ע (ש„שלשה הן” ולא „ארבעה חלוקי כפרה”) אינו בענין הנוגע להלכה, ואין בו כל חידוש בענין הכפרה – שכן הן השואל ר' מתיא בן חרש והן העונה ר' אלעזר בן עזרי' שיטה אחת להם, שאם „עבר על עשה” די בתשובה בלבד, וההפרש ביניהם אינו אלא בנוגע לחשבון בעלמא, אם תשובה נמנתה אף היא ב„חילוקי כפרה” אם לא²³;

וכן צריך להבין: מהו יסוד הסברא בפלוגתא שבין ר' מתיא בן חרש (וכן הוא בתוספתא²⁴) דסבירא ליה שהם „ארבעה חלוקי כפרה”, כיון שתשובה בכללם, ור' אלעזר בן עזרי' דסבירא ליה ש„שלשה הן”?

ולפיכך פירש העקידה שבלשון

משא”כ בבבלי, אם כוונתו כן הול”ל (לא „תשובה עם כל אחד”, כ”א) „חזן מן התשובה” (כברירושלמי).

(23) אבל ראה שירי קרבן לירושלמי סנהדרין ר”פ חלק.

גם אפשר לומר דלרמב”ח כיון שהתשובה בכאור”א היא באופן אחר (כנ”ל הערה 21) אפשר למנות תשובה בחלוקי כפרה, משא”כ לראב”ע כיון שהתשובה היא בעיקרה ובנקודה שווה בכאור”א לכן אינה מה„חלוקי כפרה”,

אבל – ה”ז דוחק גדול לומר שהתשובה בכהנ”ל נחשבות לאחת כיון ששווה היא בנקודתה (משא”כ בהבפועל). ומלשון אדה”ז (נעתק לעיל בשוה”ג ה”ב) להערה הנ”ל) מוכח, שגם לראב”ע דג’ חלוקי כפרה הן יש חילוק באופן התשובה בכ”א מהחלוקי כפרה.

(24) שם. ומזה מובן דלא בטלה דעה זו גם לאחר מענה ראב”ע.

– הוא מניין שסו”ס חילול השם שונה מג’ בבות שלפנ”ז בענין עיקרי, כבפנים (וראה תוס’ יוהכ”פ שם באור”א קצת) ועוד י”ל ואכ”מ.

(25) לשון העקידה שם.

(26) בעקידה שם: „לא זכרו בו כפרה . . כי אחר המות אינו הוא עצמות האדם . . אבל הוא במציאות נבדל מהראשון”. אבל צריך ביאור, שהרי עיקר האדם הוא נשמתו (ועוד שהכפרה לאחרי מיתה – נוגעת גם להגוף, כמרז”ל (סנהדרין צא, ריש ע”ב) „מביא נשמה וזורקה בגוף ודן אותם כאחד”). ולכן נראה ככפנים.

(26*) לשון אדה”ז – אגה”ת רפ”ב. (27) ודוחק גדול לומר דנפק”מ בנוגע להגוף כשיקום בתח”מ.

התשובה): „והנה מצות התשובה מן התורה היא עזיבת החטא בלבד . . שיגמור בלבו לבל ישוב עוד לכסלה כו' ולא יעבור עוד מצות המלך כו'”.

ומדיוק הלשון „מצות התשובה מן התורה היא עזיבת החטא בלבד” מובן בפשטות, שבכך שולל רבינו הזקן את כל שאר הענינים (מלבד „עזיבת החטא”) – ובכלל זה גם חרטה ווידוי.

– בחובת הלכות²⁹ איתא, שגם חרטה ווידוי הבאים יחד עם עזיבת החטא (וקבלה על להבא), הם מגדרי התשובה; ובתור „תנאי גדרי התשובה” נמנו שם³⁰ עשרים ענינים (וכן רבינו יונה בשערי תשובה³¹ מנה שלשה דברים אלו בתור „יסודות התשובה”, ועוד עשרים ענינים בתור „עיקרי התשובה”³²);

אבל ממה שכתב רבינו הזקן, שמצות התשובה היא „עזיבת החטא בלבד”, מוכח, שרבינו הזקן נוקט שאף שחרטה ווידוי הם מגדרי התשובה ו„יסודות התשובה”, אין הם עצמם³² התשובה. עצם התשובה היא „עזיבת החטא בלבד”³³, ולכן בעזיבת החטא בלבד יוצא אדם ידי מצות התשובה.

רוש דברי ר' אלעזר בן עזרי' „שלשה הן”, שכוונתו לשלול (לא את הסוג „עבר על מצוות עשה כו'” כפירוש המהרש"א, אלא) חילול השם (כפירוש העקידה).

ולכאורה: במה נוגע הדבר באגרת התשובה – שבה מבאר רבינו הזקן את „מצות התשובה” ואת עבודת התשובה ע"ד הנגלה וע"ד הסוד כו' – להקדים שרק „ג' חלוקי כפרה הם” ולהדגיש שחילול השם אינו בכלל?

ויש לומר שהיא הנותנת: בזה שהזכיר „חלוקי כפרה” מיד בהתחלת אגרת התשובה, הדגיש רבנו הזקן, ששלימות התשובה היא בכך שהיא מביאה את הכפרה [ומטעם זה מביא באגרת התשובה²⁸ גם עניני תעניות וכו' – דברים הנדרשים לגמר הכפרה, שכן כל אלו הם בכלל תכלית ושלמות התשובה]. וכדלקמן סעיף ז'.

ובמה שהדגיש שישנם רק „שלשה חלוקי כפרה” וחילול השם אינו ביניהם – קאי בענין הכפרה כפי שהוא חלק מ(שלמות) מצות התשובה (ולכן המקום לבארו הוא באגרת התשובה) – דהיינו היותה של הכפרה תכלית התשובה – ומבאר שדבר זה אמור רק בכפרה המסויימת הנפעלת מחיים (ולא בכפרה על חילול השם הבאה לאחר מיתה), שכן, אחד מעיקרי מצות התשובה הוא שענינה הוא מחיים דוקא, כדלקמן סעיף ח'.

ה. הביאור בכל זה:

מיד לאחר שמביא הברייתא מסוף יומא, ממשיך רבנו הזקן (באגרת

29) שער התשובה רפ"ד.

30) פ"ה.

31) שער א' בעיקר הח' (ס"ט). ועד"ז ברס"ג

וחבור התשובה דלעיל הערה 10.

32) שער א' ס"י ואילך.

32*) י"ל מעין דוגמא בהלכה – בלעו"ז:

משהו איסור – למ"ד חצי שיעור מותר (לאוכלו וכו') מה"ת.

33) להעיר מלשון הרמב"ם הל' תשובה פ"ב

ה"ב): ומה היא התשובה הוא שיעזוב החוטא חטאו ויסירו ממחשבתו ויגמור בלבו שלא יעשהו

עבירות חמורות כ"כ – עד למי ש„בא על העררה והוליד ממנה ממזר“ – שאינן מתכפרות אפילו ע"י יום הכפורים ויסורים כו³⁷; ואעפ"כ – מיד כאשר עושה תשובה, הרי הוא חדל להיות רשע ונכלל ב„עושה מעשה עמך“^{37*}.

ז. אמנם, אעפ"כ הביא רבינו הזקן ב„אגרת התשובה“ גם עניני כפרה (כנ"ל ס"ד). ומכך מובן, שגם הכפרה נוגעת למצות התשובה.

והענין בזה:

בתשובה ב' ענינים: א) התשובה עצמה; העבודה הנעשית על ידי האדם, שענינה הוא מכאן ולהבא כנ"ל. ב) התכלית³⁸ והמבוקש (והמסובב)³⁹ דתשובה – שהקב"ה יכפר לו על עוונותיו, עד שיהיה „מרוצה וחביב לפניו יתברך כקודם החטא“²⁶. ומצד

לשׁו"ע אה"ע סל"ח סקמ"ד). ועייג"כ תשובת חת"ס „קובץ תשובות“ (ירושלים תשל"ג) תשובה כא. בית אלקים (להמבי"ט) שער התשובה פ"ב.

37) חגיגה ט, א (במשנה). יבמות כב, ב.

37*) יבמות שם.

38) אף שנקודתה – ככלל המצות – לקיים זה שציוונו לעשות תשובה.

39) ואף שעצם התשובה היא „עזיבת החטא בלבד“ (שאינה שייכת לכאורה לכפרה), כנ"ל סעיף ו' – מ"מ, הכפרה היא מסובבת מעצם התשובה (שלכן יכולה היא להיות המבוקש ותכלית שלה), כי ע"י עזיבת החטא נעשה (בדוגמת) מציאות אחרת (ויתרה מזו מציאות הפכית: צדיק – היפך דרשע) – ואיך יענישוהו או אפילו יוכירוהו דבר וחצי דבר* ע"ז שנעשה אחר (ע"ד שינוי השם דמבטל גזר דין – סמ"ג מ"ע טז) ור"ן הובאו בחדא"ג מהרש"א לר"ה טז, ב).

(* לשון אגה"ת רפ"ב (ע"פ ב"ק ע, ב).

ו. והטעם לכך שמצות התשובה היא בעיקר (לא חרטה על העבר כו, אלא) ההחלטה הגמורה בלב על להבא שלא להכשל עוד בחטא – הוא מפני שמהותה של מצות התשובה היא במה שעליה לפעול באדם מכאן ולהבא: שיצא מגדר רשע ויהיה לצדיק גמור; אבל אין ענינה לפעול על העבר, שיימחל ויתכפר לו החטא שחטא לפני כן.

כלומר: אמנם בפועל, ע"י התשובה באה (גם) הכפרה על העבר, אבל אין זה חלק מעצם התשובה. ויתירה מזו יש לומר: אין זאת אלא שרצה הקב"ה שכאשר האדם יעשה תשובה אזי הקב"ה יכפר לו.

[ועל כן, גם רבינו יונה, שלשיטתו חרטה על העבר ויודוי הם „יסודות התשובה“ (כנ"ל סעיף ג), לא מנה³⁴ ככלל זה את בקשת הכפרה. בקשת כפרה היא ענין של תפילה: בעת עשיית התשובה האדם גם מתפלל ומבקש מהקב"ה שיכפר על החטאים³⁵; אבל אין זה מגדרי התשובה].

ויתר על כן: הכפרה אף אינה תוצאה הכרחית מן התשובה – ועאכ"כ שאינה מעכבת כלל בתשובה³⁶; וכפי שמוכח מכך שישנן

עוד כו' וכן יתנחם על שעבר כו'. וראה לקמן הערה 51.

34) משא"כ ברס"ג הנ"ל. ולהעיר אשר בחובת הלבבות ומאירי שם הזכירו בקשת מחילה ב„גדרי (תנא"י) התשובה“.

35) עיי"ש פ"א „העיקר הט"ו התפלה. יתפלל אל השם ויבקש רחמים לכפר את כל עוונותיו“, עיי"ש.

36) עיי"ן מנ"ח מצוה שסד (ומוכיח כן מש"ס קידושין מט, ב. עיי"ש. וראה חלקת מחוקק

לשון צוותא)⁴⁴ וחיבור עם השם, מצווה המצוות, ולהמשיך אור בנשמה כפי שהיא מלוכשת בגוף, עד לזינוך הגוף עצמו⁴⁵, שיהיה כלי לאלקות.

ומזה מובן בנוגע ל"מצות התשובה", שמה שהמבוקש והתכלית שלה הם כפרה – הרי (עיקרה של כפרה זו) הוא הכפרה שנפעלת בנשמה כפי שהיא מלוכשת בגוף, ובגוף עצמו⁴⁶; משא"כ הכפרה ד"מיתה ממרקת" (אף שגם ענין זה, שעל ידי מיתה תבוא הכפרה, נפעל ע"י התשובה).

וזהו חידושו של ר' אלעזר בן עזריה בדבריו, "שלשה הן": ר' מתיא בן חרש איירי בעניני הכפרה בתור כפרה, ועל כן מנה ארבעה חלוקי כפרה, וכלל ביניהם גם חילול השם. שכן, גם

ענין זה נדרשים (ביחד עם "עזיבת החטא") גם שאר, "גדרי התשובה" – חרטה על העבר, וידוי וכי'^{39*}.

[אבל, אע"פ שהמבוקש שבתשובה הוא כפרה (על העבר), מכל מקום, כאמור לעיל, גם כשאין התשובה מביאה את הכפרה, אין זה מעכב את מצות התשובה, ואפילו לא את פעולתה העיקרית⁴⁰ (שהיא מכאן ולהבא)].

ח. כידוע, קיום המצוות הוא דוקא בעולם הזה ע"י נשמות בגופים, ולא בגן עדן לאחר צאתן מהגוף, וכדרשת רז"ל על הפסוק⁴¹, "במתים חפשי". ואם כן, כשם שקיום המצוות הוא דוקא כשהנשמה מלוכשת בגוף, כך אמור הדבר גם בנוגע לחידוש העיקרי שנפעל ע"י קיום המצוות, שזהו (לא השכר הבא לאחר הקיום – לנשמה ב"גן עדן, אלא) מה שהאדם מקיים את תכלית בריאתו – אני נבראתי לשמש את קוני⁴², ואתם תהיו לי ממלכת כהנים וגוי קדוש⁴³. ובלשון החסידות: להיעשות בצוותא (מצוה

199

44) לקו"ת בחוקתי מה, ג. ד"ה רבי אומר ה"ש"ת ספ"א ואילך. ועוד.

45) עיין תניא פל"ז.

46) ונפק"מ גם באופן התשובה – שצ"ל באופן ששייך להגוף* ותשובת ראב"ד ש"געה בכ"י עד שיצתה נשמתו" (ע"ז יז, סע"א) הייתה ע"ד הוראת שעה (ראה תניא ספמ"ג. מאמרי אדה"ז תקס"ב (ע' ז** יג)). וראה המשך תער"ב פש"ב; וגם לא ע"י סיגופים ותעניות ששוכרים הגוף (ראה תורת הבעש"ט – היום יום ע' כג).

ואולי י"ל שזהו טעם הפנימי למ"ש אדה"ז הענין ד'אסור לו להרבות בתעניות כו"ל באגרת התשובה (פ"ג). וי"ל דמ"ש שם (בנוגע למספר הצומות העודפים על רנ"ב וכי'), "יפדה בצדקה" הוא בדוקא (ולא שיכול לפדותם בצדקה). ואכ"מ.

(* להעיר נד"ה אחרי מות, תרמ"ט (קה"ת, תשכ"ב) בפ"י בקרבנת גו' רצוא בלי שוב. וראה אוה"ח ריש פרשתנו.

(** – ומש"כ בל"ת ובס' הליקוטיוס האר"ז ל' תהלים לב – הוא לתרץ במה בא לעוה"ב ובמה יתכסה.

39*) וי"ל שלכן ס"ל להרמב"ם ועוד, שבקשת כפרה היא בכלל הוידוי וגדרי התשובה (ראה לעיל ס"ב והערה 10 ובהנסמן בהערה 34) – כיון שזוהי התכלית והמבוקש של תשובה.

40) וע"ד זה (ולא ממש) מצינו בתפלה, שענינה בקשת צרכיו (רמב"ם ריש הל' תפלה. ועוד). שיש בה ב' ענינים: א) המצוה שעל האדם – לבקש ולהתפלל כו', ב) המבוקש דתפלה, שהקב"ה ימלא בקשתו; ומ"מ גם כידוע שלא תמולא בקשתו – כי עליו נאמר (ישע"י א, טו. רמב"ם הל' תשובה פ"ז ה"ז) "גם כי תרבו תפלה אינני שומע" – הרי פשוט שבתפלתו מקיים מצות התפלה. וראה לקו"ש חכ"ב ע' 119.

41) תהלים פת, ו. שבת ל, א. וש"נ.

42) קידושין בסופה.

43) יתרו יט, י.

ומטעם זה, הנה ב„אגרת התשובה“, שבה עוסק רבינו הזקן בענין הכפרה שמצד שייכותה לתשובה, הביא „שלשה חלוקי כפרה“, וחילול השם אינו בכללם.

כמבואר בשע"ת לר"י שער א' עיקר הי"ז (סמ"ז). שער ד' ס"ה. שם סט"ז. וראה זח"ג ככ, סע"ב ואילך. ועוד.

ואולי י"ל דזה שחילול השם – שפירושו „מחטיא אחרים“ (רש"י ד"ה ד"ה חה"ש יומא שם) – אין לו כפרה מחיים הוא ע"ד מ"ש רש"י (ד"ה השתא יבמות כב, ב – לענין העון הדוליד ממזר שאינו יכול לתקון) ד„עונו גלוי ונזכר (כל זמן שממזר קיים)“, וא"כ י"ל, שעי"ז שמחזיר בתשובה אתם שהחטיא ומקדש ש"ש בהם, שעי"ז שוב אין „עונו גלוי ונזכר“, יש לו כפרה*. ועדמ"ש בשע"ת לאדהאמ"צ (ח"ב מב, סע"ד. וראה גם שם ח"א נד, סע"ד) „המעשה שהי' בבע"ת א' . . ומתו פתאום . . כל ממזרים הנולדים מעונו כו"ל.

(* ומה שמיתה ממוקרת – אף שהעון עדיין „גלוי ונזכר“ – כי ע"י מיתה בטלה (וראה נקידה – הובא בהערה 26) מציאות החוטא, במכש"כ מהנ"ל בהערה 39. ולהעיר שבכלל אין להעניש הנשמה (או הגוף) בפ"ע, כמש"ל ה„ח"ג“, „סומא“ כו' (סנהדרין צא, סע"א ואילך). [ולהעיר מההסברה בזה דהאשה קונה א"ע במיתה הבעל (משנה ריש קידושין) – שהוא (מפני דין – שהמיתה מתירה, או מפני מציאות טבעי – שבטלה מציאות הבעל – צפוני מהד"ת סא, א"ב].

[ולכאורה צ"ע: עפ"ז גם בבא על הנורה והוליד ממזר (או קודם השבת הגזילה – אף שיצאה מרושות) צ"ל מיתה ממוקרת (שהרי בטלה מציאות החוטא). ומש"י וכו' משמע שא"פ לו להתכפר „כל זמן שממזר קיים“? ואולי י"ל שקיים חלק השותפות שלו בהולד שהוליד (וכח העשי' שלו בהגזילה).

– ולהעיר מחז"ג מד, ב שלכאורה משמע שהפוסק „יכופר העון הזה לכם עד תמותו“ קאי גם על הוליד ממזר (אלא שמוסיף שם שצריך גם גיהנם).

במקרה זה ישנה כפרה לנשמה, עכ"פ לאחרי יציאתה מן הגוף;

ואילו ר' אלעזר בן עזריה⁴⁷ איירי בענין הכפרה בשייכות למצות תשובה^{47*} (או יתירה מזו: דבריו עוסקים בענין התשובה, במה שע"י התשובה מתקיים „ונקה“ – „מנקה הוא לשבין“⁴⁸), ולפיכך מנה רק ג' חלוקי כפרה – אלה שכפרתם היא מחייב, שהרי בזה דוקא נמצא תוכן החידוש (העיקרי) של (כל המצוות, כולל – מצות) תשובה⁴⁹, כנ"ל.

(47 להעיר אשר הי' כהן, איש החסד, ונשיא ועשיר בבהמות (שבת נד, ב), משא"כ רמב"ח שמוזכר בתור ראש ישיבה (סנה"ל, ב. – ולהעיר מתנחומא – באבער – הוספה לפ' חוקת).

(47*) שלכן מדגיש „ותשובה עם כל אדם“.

(48) יומא שם. ואת"ל ש„שאל רמב"ח כו"ל הוא המושג הברייתא „מנקה הוא לשבין כו"ל (כדמשמע קצת ג"כ בע"י שם. ס' המוסר (לר"י כלץ) פ"ב) – יומתק ביותר מה שאדה"ז מפרש דראב"ע בבבלי מפרש הג' חלוקי כפרה בשייכות לתשובה (ככפנים), כי הוא המשך הברייתא ד„מנקה הוא לשבין כו"ל; משא"כ בירושלמי שלא הובאה שם התחלת הברייתא, חלוקי הכפרה אינם בשייכות לענין התשובה, ולכן גם ראב"ע מודה שחילול השם הוא בכלל חלוקי כפרה.

[ומה שראב"ע מונה רק ג' חלוקי כפרה (ולא ד', כרמב"ח) – יש לומר, שמונה רק החלוקות שהכפרה בהן היא חידוש, מכיון שבאה מלמעלה (משא"כ בכפרה שמצד תשובה, אין בה חידוש כ"כ), מכיון שהאדם שב ותיקן עונותיו. ע"ד מש"כ בצפ"ע (להרימ"ט) רלג, ב). ועוד י"ל. ואכ"מ].

(49) וי"ל שנפק"ג גם בפועל. כי לפי ראב"ע [שהכפרה היא תכלית התשובה היא מחיים דוקא], וע"פ הכלל דאין לך דבר שעומד בפני התשובה [שהכוונה בזה לא רק שנעשה צדיק, כ"א שיכול לתקן החטא, כפרה. כדמוכח באגה"ת רפ"ד וספ"ט] – צריך לומר, שגם בחילול השם אפ"ל כפרה מחיים (ע"י אופנים שונים –

מביע בדיבורו את (שלימות התשובה – זרטרטו על העבר, ואף (לדעת כמה⁵²) בקשת מחילה על זה מהקב"ה.

ועל פי זה יובן הטעם לכך שבאמירת „חטאתי“ בלבד יוצאים ידי מצות וידוי גם לגבי זדונות – כי באמירה זו מבטא האדם את „מצות התשובה מן התורה (ש) היא עזיבת החטא בלבד“.

יו"ד. כל הענינים בנגלה דתורה, גופי תורה – קשורים עם נשמתא דאורייתא⁵³, ויתירה מזו, הם משתלשלים מענינים בפנימיות (כנשמת) התורה. ומובן מזה, שב' השיטות שבברייתא – ג' או ד' חלוקי כפרה – יש דוגמתן בפנימיות התורה, ע"פ קבלה וחסידות.

בענין ב' מספרים אלו – ג' וד'⁵⁴ – מבאר הצמח-צדק⁵⁵, שב„כלים“ יש ג' בחינות, וב„אורות“ יש ד' בחינות (ג' בחינות אורות המתלבשים בכלים, והדרגא הרביעית – אורות שלמעלה מהתלבשות בכלים).

ומטעם זה נחלקים העולמות, ככללות, לג' דרגות: בריאה יצירה ועשי' – כי העולמות ענינם כלים (ועולם האצילות, שעיקרו אורות, אינו במנין זה).

ועפ"ז יובנו ב' השיטות דר' מתיא בן חרש ור' אלעזר בן עזרי':

ט. כשם שבתשובה ישנם שני ענינים – (א) התשובה עצמה, שעיקרה מכאן ולהבא, (ב) שלימות התשובה, המביאה את התיקון והכפרה על העבר – כך יש לומר גם בנוגע למצות וידוי (שענינו הבאת התשובה שבלב לידי גילוי בדיבור, כנ"ל סעיף ב), שגם בו ישנם שני הענינים:

(א) עיקר „מצות“ הוידוי הוא אמירת „חטאתי“, כי בזה באה לידי ביטוי „מצות התשובה“⁵⁰ – קבלה על להבא⁵¹: כיון שהאדם מכיר בכך שהמעשה שעשה הי' חטא, ממילא יש כאן במשמע גם החלטה שלא לשוב ולעשותו.

אבל באמירה זו עדיין אינה מורגשת החרטה האמיתית על העבר, כי באמירתו „חטאתי“ – שפירושה בעיקר „שוגג“ – עדיין אין הוא מכיר בכך שעבר עבירה ברצון ובידיעה, ושהאשם הוא בו (אלא רק שעל ידו – אבל בלי ידיעתו – נעשתה תקלה בעולם, עבירה והעברה על מצות המלך, מלכו של עולם, והרי גם על כגון דא יכולים להיות לו תירוצים מתירוצים שונים). ובשעה שאין הוא מרגיש עצמו אשם בדבר, הרי אין זה מעורר בו רגש של חרטה.

(ב) שלימות מצות הוידוי – שהאדם

50 אלא שמ"מ, גם „עיקר הוידוי“ אינו מעכב במצות התשובה עצמה (שהיא עזיבת החטא, קבלה בלב) – ראה קרית ספר ריש הל' תשובה. מנ"ח דלעיל הערה 36.

51 ובוזה יומתק זה שהרמב"ם (הל' תשובה פ"ב ה"ג) מביא הדוגמא ד„טובל ושרץ בידו“ למי ש„מתודה בדברים ולא גמר בלבו לעשוב“ (ולא הזכיר כאן „חרטה“ כדלעיל ה"ב) – ראה לעיל הערה 12.

52 נסמנו לעיל הערה 10.

53 ראה זח"ג קנב, א.

54 להעיר מצפע"נ עה"ת ר"פ ויצא.

55 דרוש ג' מיני אדם ס"י (אוה"ת בלק ע' תתקעט ואילך). עיי"ש בהבא לקמן.

הכפורים יסורים ומיתה, אבל התשובה אינה נמנית.

ובאותיות דקבלה הנ"ל, היינו, שנמנו אצילות בריאה ויצירה אבל לא עשי' (שמצוות עשה (תשובה⁶⁰) הן כנגדה).

והביאור בזה – ע"פ המבואר במקום אחר בענין המספרים ג' וד' (דלא כדלעיל סי"ג), שסכום ג' מורה על האורות, וד' – על הכלים⁶¹:

כידוע, עשר הספירות נחלקות לד' בחינות: חכמה בינה ז"א ומלכות⁶², ג' הבחינות הראשונות הן בכחי' „משפיע“ והמלכות היא בחי' „מקבל“ (ולכן עיקר הכלים הוא במלכות).

ולפי זה ג' הבחינות הראשונות (חכמה בינה ז"א) מורות על האורות (משפיע)⁶³, והבחינה הרביעית – ד'⁶⁴

60) שדוקא היא (משא"כ יו"כ וכו') אפשרית רק בעוה"ז (ראה מצות התשובה בטהמ"צ להצ"צ – פ"ד).

61) ראה צפע"ג הנ"ל בהערה 54 ממ"ג ח"ב פ"י.

62) כנגד ד' אותיות שם הוי' – אגה"ת פ"ד, ובכ"ח.

63) וי"ל שנרמז במרו"ל (שבת קד, א) „גיומ"ל דל"ת – גמול דלים“, ומבואר בתו"א (נט), א. ביאורה"ז בלק קז, ד ואילך. אוה"ת ויחי שפג, א) דגימ"ל קאי על יסוד (שגומל) ודל"ת (מקבל) מלכות.

וע"פ המבואר בפנים (והערה הבאה) י"ל שמרומז [לא רק בשמות האותיות (גימ"ל – גמול, דל"ת – דלים) ותמותן (כרע"י דגימ"ל לגבי דל"ת . . כרע"י דדל"ת לגבי גימ"ל)] כמבואר בגמרא שם, כ"א] גם במספר דג' וד'. וראה לקו"ש ח"ח ע' 322 ואילך.

64) וגם: במלכות יש ד' בחינות (ג' הנשפעות בה ובחי' המקבל); ביסוד (ראה הערה הקודמת) ג' (שכונס בתוכו ג' בחי' חכמה בינה וז"א).

איתא בקבלה⁵⁶ שד' חלוקי הכפרה הם כנגד ד' עולמות אבי"ע: מצוות עשה – עשי', מצוות לא תעשה – יצירה, כריתות ומיתות בית דין – בריאה, חילול השם – אצילות.

ר' מתיא בן חרש קאי באור, שבו יש ד' בחינות, ולכן מנה ד' חלוקי כפרה; ואילו ר' אלעזר בן עזרי' קאי בכלים, ולכן מנה רק ג' חלוקי כפרה (ולא מנה חילול השם שהוא כנגד האצילות⁵⁷).

והרי זה מתאים עם ההסבר האמור לעיל בנגלה בדעת ר' אלעזר בן עזרי' – שלא מנה חילול השם לפי שהמירוק בזה הוא ע"י מיתה – כיון שהנשמה והגוף נמשכים⁵⁸ מן (והם בדוגמת⁵⁹) ב' הבחינות דאורות וכלים (הנשמה – אורות, והגוף – כלים);

וא"כ מה שלא מנה חילול השם מטעם שהמירוק שבזה הוא ע"י מיתה – יציאת הנשמה מהגוף, הוא בהתאם להסבר שע"פ קבלה, שחילול השם הוא כנגד אצילות, בחי' האור שלמעלה מהתלבשות בכלים.

יא. נתבאר לעיל שבירושלמי [וע"פ המהרש"א כן הוא הפשט גם בכבלי] נכללים במנין דר' אלעזר בן עזרי' יום

56) שער הגלגולים הקדמה כא.
57) ובוה יומתק מה שבתוספתא יומא שם מונה ד' חלוקי כפרה ומ"מ כותב בבבא אה"ד (חה"ש) „אבל“ (כנ"ל הערה 22 בשוה"ג) – כי עולם האצילות, גם כשנמנה במנין העולמות, הוא נבדל מג' עולמות בי"ע.

58) ראה שעהיוה"א פ"ו (פא, רע"א) דנשמה היא משם הוי' והגוף משם אלקים.

59) ראה אוה"ת בלק שם: ומבשרי אחזה ציור גוף האדם שהוא הכלי נחלק לג' בחי' אלו . . ג' בחי' מהאור המלוכשים בג' בחי' דכלים נק' נר"ן אבל בחי' הרביעית שבהאור נק' נשמה לנשמה.

תורה⁶⁹, שבתיה **„אף“** מרבה הכתוב עוד ענין שלמעלה מ**„בראתיו גו“** – **„בחי“** אצילות⁷⁰; והריבוי **„אף“** אמור אצל **„עשיתיו“** דוקא, לפי שהגילוי דאצילות⁷⁰ בא ע״י העבודה בעשי דוקא.

וזהו השייכות בין שני הפירושים הנ״ל – כי דוקא עולם העשי קשור לאצילות.

יג. ויתירה מזה י״ל: השייכות בין ב' הפירושים (אינה רק בסוג הריבועי ששולל ר' אלעזר בן עזרי' – אצילות או עשי' – אלא) היא גם בג' הסוגים הנכללים במנינו; והיינו, שג' הבחינות המורות על הכלים (כפירוש רבינו הזקן בבבלי) קשורות לג' הבחינות המרמזות על האורות (ככירושלמי).

והביאור בזה: בענין מספר י״ג (מדות הרחמים) הובאו בפרדסי' ב' פירושים: א) מספר יו״ד מורה על עשר הספירות דאצילות, ומנין ג' מורה על תלת ראשי ראשין שלמעלה מאצילות. ב) יו״ד – עשר הספירות, וג' – ג' עולמות ב״ע שלמטה מאצילות.

[וב' פירושים אלו מתאימים עם שני הביאורים הנ״ל בענין ג' וד': עשר הספירות דאצילות נחלקות לד' בחינות כנ״ל; ולפי הפירוש הראשון שג' היינו תלת ראשי ראשין שלמעלה מאצילות, נמצא, שג' הוא למעלה מד'; ולפי הפירוש השני ג' (עולמות ב״ע) הוא למטה מד'.]

(69) ר״פ בלק.

(70) ובאצילות גופא – „אצילות שבאצילות“ (לקו׳ שם סט, סע׳ ג).

(71) שער עשר ולא תשע פ״ז.

(מלכות) מורה על הכלים (מקבל). וכן הוא גם בעולמות [שהרי ד' בחינות הנ״ל הן כנגד ד' העולמות⁶⁵]: המספר ג' מורה על אצילות בריאה ויצירה, והמספר ד' – על כל ארבעת העולמות, ועולם העשי בכללם.

ונמצא, שגם מספר ג' חלוקי כפרה שבירושלמי (שבו לא נמנו מצוות עשה – שכנגד עולם העשי) מתאים ע״פ קבלה⁶⁵ – שכן ג' הבחינות מורות (לפירוש זה) על אצילות בריאה ויצירה, שכנגדם: חילול השם, כריתות ומיתות בית דין ומצוות לא תעשה⁶⁶.

יב. כל הפירושים שישנם על ענין תורה שייכים לזה לזה⁶⁷. ועפ״ז גם ב' הפירושים הנ״ל [אם כוונת ר' אלעזר בן עזרי' בדבריו „שלשה הן“ לשלול חילול השם (אצילות) או מצוות עשה (עשי)], אע״פ שנראים הם כפירושים סותרים, שייכים זה לזה.

על הפסוק⁶⁸ „ולכבודי בראתיו יצרתיו אף עשיתיו“ מבואר בלקוטי

(65) לקו׳ת מסעי צה, א. ושי״נ.

(65*) ע״פ המבואר לעיל (הערה 48) בשיטת הירושלמי, דזה שראב״ע מונה ג' חלוקי כפרה (ולא – תשובה), הוא מפני שמונה רק החלוקות שהכפרה באה מלמעלה (ולא מצד עבודת האדם עצמו) – יש להתאים גם ביאור שיטת הירושלמי ע״פ קבלה שבפנים (שג' חלוקי כפרה הם כנגד מספר האורות, חשפ״ט), עם ביאורו ע״פ נגלה.

(66) ע״פ המבואר בפנים – דלבבלי ג' חלוקי כפרה קאי על כלים, ולירושלמי על האורות – י״ל, שהוא כחילוק דתלמוד בבלי וירושלמי בכלל, שבבבלי נוגע ענין הכלים ובירוש' ענין האור (ראה בארוכה לקו׳ש חט״ז ע' 358 ואילך, ושי״נ).

(67) ראה לקו׳ש ח״ג ע' 782. ועוד.

(68) ישעי' מג, ז.

נפש רוח נשמה חי, והיא דרגת הנשמה המופשטת מהגוף, מקיף הרחוק, יחידה – עד למדרגה שאחת היא עם „יחיד“, ניצוץ נברא עם ניצוץ בורא כביכול⁷⁴,

שכן, דוקא ע"י עבודתה של נשמה למטה בגוף, וע"י קיום המצוות בגשמיות דוקא – וכו"ל (ס"ח) שגם מצות התשובה צריכה להעשות (ככל המצוות) נשמה בגוף דוקא – נפעלת עלי' בנשמה למעלה ממקומה קודם הירידה, למעלה מבחי' „טהורה היא“ (אצילות⁷⁵).

(משיחות י"ט כסלו

והתועודיות שלאח"ז תשכ"ט)

ועל ענין זה מבואר בחסידות⁷², ד„לא פליגי כלל כי שרש כ' עולמות ב"ע הם מג' ראשי ראשים דוקא שהם למעלה מאצי"ו.

ועפ"ז נמצא, שב' הפירושים שבבחי' ג' [ג' המורה על הכלים וג' המורה על האורות] שייכים זה לזה, ואדרבה: אמיתית ענין האור, שלמעלה לגמרי מהכלים, הם תלת ראשי ראשין שלמעלה מאצילות, ואור זה נמשך ומתגלה דוקא ע"י בחי' ג' שמורה על הכלים שלמטה מאצילות⁷³.

יד. כשם שג' עולמות ב"ע קשורים לתלת ראשי ראשין שלמעלה מאצילות, כן הוא גם לענין ג' חלוקי כפרה – שענינם כפרה לנשמה בגוף דוקא (ולכן אין ר' אלעזר בן עזרי' כולל בזה חילול השם כנ"ל) – שהם קשורים לדרגה שלמעלה מד' בחינות הנשמה

(74) ראה ע"ח ש' דרושי אבי"ע רפ"א הובא ונתבאר בד"ה ועתה אם נא, תרע"ח.

(75) בלקו"ת בלק שם מבואר שעליית הנשמה היא לבחי' הרביעית [אצילות]. אלא ששם מבאר ע"פ האופן שאצילות הוא בחי' כתר, וחכמה – בריאה]. אבל בלקו"ת ראה (כו, א"ב) יו"כ (טט, א ואילך) מפורש ככפנים. ובהמשך תרס"ו (ד"ה קדש ישראל) שעליית הנשמה היא בבחי' שלמעלה גם מבחי' טהורה היא שקודם הצמצום, עיי"ש.

(72) ד"ה גדולה מילה תרכ"ו. ולהעיר גם מריש וסוף ד"ה כל המאריך ה"ש"ת, עיי"ש.

(73) ולהעיר מהמבואר במ"א דבחי' „אף“ (שנאמר גבי „עשיתיו“) מרבה גם בחי' שלמעלה מאצילות (ואצילות שבאצילות).

